

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

6
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 424 sahifa, 30-iyun, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar, fan, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat va sport masalalari bo'yicha maslahatchisi o'rinbosari

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'ZR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dots., O'ZR Tabiat resurslari vaziri o'rinbosari

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Resp. Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'ZR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'ZR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'ZR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abdurahmanova Gulnora Qalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinova, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeveva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'ZR Tabiat resurslari vazirligi,
O'ZR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"
jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli
qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Sanoat korxonalarida energiyadan foydalanish samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari	6
Buzrukxonov Sardorxon Sarvarxon o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Klasterlarni rivojlantirishda fermer xo'jaliklarining strategik boshqaruvi	11
Karimova Nilufar , tayanch doktorant	
Application of Information and Communication Technology to Promote Economic Development of Tourism Services in Uzbekistan	16
Peng Xinge , PhD Researcher	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanishning asosiy yo'nalishlari	21
Xotamov Ibodulla Sadullayevich , i.f.n., professor, Najmiddinov Yakhyo Fazliddin o'g'li , kafedra assistenti	
Suv ta'minot korxonalarida biznes jarayonlari bo'yicha boshqaruv hisobi tizimida hisob yuritishning xususiyatlari	28
Saidakbarov Xusniddin Abdusalomovich , PhD, katta o'qituvchi	
O'zbekiston ichki oziq-ovqat tovarlari bozorini to'ldirishning o'ziga xos xususiyatlari	31
Azlarova Munira Muhammad Amin qizi , tadqiqotchi	
Assessing the Implementation of Sustainable Practices in Higher Education Institutions to Drive the Transition towards a Green Economy: A Management Perspective	40
Kuzikulova Dilfuza	
Qualitative functional development in industrial production	49
Ziyayeva Mukhtasar Mansurdjanovna , TSUE, DSc, assistant professor	
Temir yo'l transportini mahalliyashtirishni moliyalashtirish mexanizmning hozirgi holati	54
Xamrayev Djamshid Panjiyevich , mustaqil tadqiqotchi	
Enhancing Education Management for Green Development in Engineering Programs: Strategies, Challenges, and Outcomes	61
Eshbayev Oybek , Department of English Language	
Exploring the Role of Effective Management Practices in Achieving a Sustainable Green Economy	68
Rozikov Ravshan , Department of English Language	
Enhancing Vocational Competence of Future Economists through English Language Lessons in the Context of the Green Economy	76
Kurbanova Nigina , Department of English Language	
Empirical test of regional economic innovation and development along the Belt and Road	85
Kalonov Mukhiddin Bahritdinovich , professor	
Shao Junling , PhD student, researcher	
Analysis of the Impact of Cross border Investment and International Economic Integration	90
Zhao shenghan	
Yashil iqtisodiyotni moliyalashtirishda bank moliya texnologiyalarining ahamiyati	96
Abduraximova Dilora Karimovna , PhD	
Rivojlangan mamlakatlarda bilimlar iqtisodiyoti konsepsiyasidan samarali foydalanish yo'nalishlari	101
Xasanxonova Nodira Isametdinovna , PhD	
Biznes inkubator orqali kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini shakllantirishda "yashil logistika" tamoyillaridan foydalanish	107
Narzullayev Shodiyor Eshpulatovich , kafedra assistenti	
Innovatsion faoliyatning asosi – intellektual salohiyat	112
Kaxorova Anora Nusratovna , kafedra assistenti	
Ijro hokimiyati organlari faoliyatini baholash mezonlari tushunchasi va turlari	118
Qahramon Usmanovich Umidullayev , yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Temir yo'l transportida mahalliyashtirishni moliyalashtirishning huquqiy asoslari	124
Xamrayev Djamshid Panjiyevich , mustaqil tadqiqotchisi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bo'yicha moliyaviy hisobot: tayyorlash va avtomatlashtirish	129
Tulayev Mirzakul Salamovich , dotsent	
O'zbekistonda kichik tadbirkorlikni rivojlantirishning samarali yo'llari	133
Sh. B. Babayev , dotsent; M. R. Qulmetov , dotsent	
Sug'urta kompaniyalari to'lov qobiliyatini kengaytirish yo'nalishlari	138
G'aniyev Shahriddin Vohidovich , professor, i. f. d. (DsC), Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich , i. f. f. d. (PhD)	

Повышении роли цифровой трансформации банков в современном этапе развития экономики	144
Жиянова Наргиза Эсанбоена , к.э.н., проф., Азимжонова Малика Шавкат қизи , специалист первой категории	
To'qimachilik korxonalarida tejamkor ishlab chiqarishni tashkil etishda mehnat resurslari va ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish samaradorligi	150
Yaxyayeva Inobat Karimovna , dotsent, PhD	
Liquidity and recent changes of government securities market in the United States, the United Kingdom and Japan.....	154
Kholikov Khamidulla Vaydulla ugli	
“История экономических учений” как основная дисциплина в подготовке конкурентоспособных кадров экономистов	160
Хакимов Назар Хакимович , доктор философских наук, профессор	
The importance of strategic management and strategic leadership	166
Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Exploring the Role of Higher Education in Fostering Green Economy Transition: A Systematic Analysis of Curriculum Integration and Skill Development.....	170
Xasanova Zarina , Department of English Language	
Inson kapitalini joriy etish tizimi va xodimlar daromadi o'rtasidagi o'zaro ta'sir tahlili.....	178
M. O. Hamroqulov , katta o'qituvchi	
Yetuk mutaxassis tayyorlash – kelajak uchun sarmoya.....	185
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Analysis of new established and liquidated enterprises as a basis for jobs (On the example of Samarkand region)	188
Saidov Nurali Rakhimovich	
Basing and forecasting the priorities of introducing innovative medical services in Khorezm region.....	193
S. M. Rakhimova	
Оптимизации операционной стратегии и повышение экономического потенциала хлопково-текстильных кластеров	197
Джурабаев Отабек Джурабаевич , доцент	
Soliq to'g'risidagi qonunlarni buzganlik uchun yuridik javobgarlikka tortishning huquqiy asoslari	204
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li , talaba	
Hayot sug'urtasining rivojlanishi va uning ijtimoiy hayotdagi o'rni	207
Baratova Dinora Alisherovna , katta o'qituvchisi	
Edge Computing texnologiyalari	213
Qulmatova S. , PhD, katta o'qituvchi; Karimov Botir , katta o'qituvchi	
Aksiyadorlik kapitalida davlat ulushini qisqartirish va xususiylashtirish holati	218
Mamatov Bahromjon Shavkatovich , PhD, dotsent	
Xususiylashtirishning ijobiy imijini shakllantirishning nazariy jihatlarini.....	223
Odilova Sitora Sayfitdin qizi , katta o'qituvchi	
Tomorqa xo'jaliklarida oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish hajmining prognoz ko'rsatkichlari	228
Saydullayeva Fotima Jozilovna , assistant	
O'zbekiston sug'urta bozori rivojlanishining o'ziga xos xususiyati.....	235
Xasanov Xayrulla Nasrullayevich	
O'zbekiston yoshlarida volontyorlik faoliyatini rivojlantirishning ijtimoiy-siyosiy va huquqiy mexanizmlari: jahon va mahalliy tajriba	241
Qudratov Anvarmirzo Murodillayevich , siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Культурологический аспект преподавания русскоязычной литературы Казахстана в ВУЗе	247
Оспан Айзада Бейсенқызы , докторант 2 курса	
Tijorat banklarida kreditlash riskini boshqarish holati tahlili.....	251
Mirzoyev Feruz Mamurjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Tijorat banklari aktivlarini diversifikatsiyalashning zamonaviy holati va tendensiyalari.....	259
Abdualim Abdujabbor o'g'li Abdurazzoqov , mustaqil tadqiqotchi	
Significance and prospects of using economic-mathematical models in analysis of our country's economic growth	267
Rasulov Jamshid Shokir o'g'li	
Bank daromadlilik ko'rsatkichlariga makroiqtisodiy omillar ta'siri.....	274
Madraimov Xabibulla Madaminovich , assistant o'qituvchi	

Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishning ilmiy konsepsiyalari	282
Mamatov Mamajan Axmadjonovich , i.f.n., dotsent	
Qishloq xo'jalik mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirishning makroiqtisodiy barqarorligini ta'minlash	288
Ergashova Nargiza Boboxonovna , talaba	
Budjet-soliq va pul-kredit siyosatini muvofiqlashtirishning nazariy yondashuvlari	296
Hakimjon Hakimov , tadqiqotchi	
Innovatsion-brokerlik faoliyatini rivojlantirishda moliyaviy injiniringni ahamiyatini oshirish istiqbollari	301
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich , dotsent	
O'zbekistonda inson kapitalini rivojlantirishda ta'lim xizmatlari bozorining ahamiyati	306
Babadjanova Malika Ruzimovna , assistent o'qituvchi	
O'zbekiston sug'urtalovchilarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda qayta sug'urtaning roli	312
Kamilov Baxramjon Umardjonovich	
Shaxs ma'naviy-axloqiy tarbiyasi hamisha muhim	317
Bekdavlat Aliyev , professor, falsafa fanlari doktori	
Jismoniy shaxslar daromadini soliqqa tortishning zamonaviy tendensiyalari	321
O. T. Nurmatov , PhD	
Milliy mahsulotning mazmuni, tarkibiy qismlari va harakat shakllarini tadqiq qilishning nazariy-uslubiy asoslari	327
Abdullayev Suyun Artiqovich , O'zbekiston jahon tillari universiteti prorektori	
O'zbekiston Respublikasidagi yirik tijorat banklari kreditlash amaliyotining ekonometrik tahlil va natijalari	335
Kaxxarov Ulug'bek Xalmatovich , mustaqil izlanuvchi	
Aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatda ichki nazorat va auditning xususiyatlari	346
Saidaxmedova Aida Mirzayevna , katta o'qituvchi	
Yangi O'zbekistonda yog'-moy korxonalari personalini boshqarishni takomillashtirish	352
D. A. Azlarova , PhD	
The Intersection of Sustainability and Economic Development: Balancing Environment and Business Needs	360
Kholikova Rukhsora Sanjarovna , PhD, Izzatulloev Bakhodir Ubaydullo ugli , student	
Davlat-xususiy sheriklikni tashkil etishning huquqiy-institutsional mexanizmlari	364
Zuhra Abdikarimova , tayanch doktorant	
Zamonaviy portfel nazariyasi asosida samarali portfelni shakllantirish	370
Sindarov Fazliddin Qahramonovich , kafedra assistenti	
Iste'molchilarning qandolat mahsulotlariga bo'lgan talablarini raqamli platformalar orqali tadqiq qilish yo'llari	376
To'ychiyeva Vasila Faxriddin qizi , assistent	
Investitsiya muhiti va faoliyati natijalarini baholash uslublari	381
B. K. Tuxliyev , professor	
Sanoat korxonalarida resurslar salohiyatini tizimli tahlil qilish – korxonalarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlash omili sifatida	386
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi , PhD	
Mintaqada kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivojlanishi tahlili (Xorazm viloyati misolida)	391
Aminboy Sa'dullayev , i.f.n, dotsent, Dilshod Vaisov , magistr, Farhod Egamberganov , magistr	
Xizmatlar ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortish amaliyoti va uni takomillashtirish	397
Pardayev Jamshid Muzaffarovich , tadqiqotchi	
Asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar: yutuqlar, kamchiliklar va yechimlari	403
Muxitdinova Kamola Alisherovna , PhD	
Directions of attracting foreign capital and specific characteristics of the eurobond transaction	407
Gafurov Olimjon , teacher, Kholmuminov Humoyun , teacher, Abrueva Sevinch , student,	
Формирование международных систем бухгалтерского учета в условиях глобализации экономики	411
Ф. Т. Абдувахидов , доцент, А. Ю. Нурмухаммедов , доцент	
Qishloqda turizmni tashkil etishning mamlakatimiz taraqqiyotiga ta'siri	417
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna , dotsent	
Public debt, poverty and economic growth of Uzbekistan	420
Mirzamakhmudov Marufjan Mahamadsharif ugli	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA BILIMLAR IQTISODIYOTI KONSEPSIYASIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'NALISHLARI

Xasanxonova Nodira Isametdinovna
TMI, "Iqtisodiyot" kafedrası dotsent v.b., PhD.

Annotatsiya: maqolada bilimlar iqtisodiyotini joriy qilgan yetakchi rivojlangan mamlakatlar tajribasi tahliliy amalga oshirilgan. Jumladan, ITTKlarga sarf-xarajatlari bo'yicha dunyodagi yetakchi o'nta davlat olinib, ularni ko'rsatkichlari tizimli asosda tahlil qilingan. Olingan ilmiy va amaliy natijalar asosida ilmiy xulosalar shakllantirilgan va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: bilimlar iqtisodiyoti, axborot jamiyati, ITTKI, innovatsion iqtisodiyot, ilm-fan, ta'lim, inson kapitali, yuqori texnologiyalar, sun'iy intellekt, tadqiqotchilar, ilmiy tadqiqot ishlari, biznes tomonidan ITTKlarga sarf-xarajatlari.

Аннотация: в статье анализируется опыт ведущих развитых стран, внедривших экономику знаний. В частности, были отобраны десять стран-лидеров мира по расходам на НИОКР и на систематической основе проанализированы их показатели. На основе полученных научно-практических результатов сформированы научные выводы и разработаны рекомендации.

Ключевые слова: экономика знаний, информационное общество, НИОКР, инновационная экономика, наука, образование, человеческий капитал, высокие технологии, искусственный интеллект, исследователи, научные исследования, расходы на НИОКР со стороны бизнеса..

Abstract: the article analyzes the experience of the leading developed countries that have introduced the knowledge economy. In particular, ten leading countries in the world in terms of R&D spending were taken and their performance was systematically analyzed. Based on the obtained scientific and practical results, scientific conclusions are formed and recommendations are developed.

Key words: knowledge economy, information society, R&D, innovation economy, science, education, human capital, high technology, artificial intelligence, researchers, research, R&D spending by business..

KIRISH

Bugungi kunda jahonda ko'plab mamlakatlarda iqtisodiy va ijtimoiy faoliyat turlari ilm-fan, ta'lim va umuman aqliy qobiliyatga asoslanib, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohasini boshqaradi. Bunda bir tomondan ta'lim tizimining ijtimoiy ishlab chiqarishdagi tutgan o'rni va ahamiyatini oshirib borish, ikkinchi tomondan esa ishlab chiqarishning har bir tarmog'i ichida, korxonalar va firmalar faoliyatida maxsus bilimlar keng qo'llash, ya'ni zamonaviy texnologik jarayonlarni kompyuterlar va avtomatlashgan vositalar yordamida boshqarish va hokazolar joriy qilinmoqda ^[1].

1990-yili BMTda inson taraqqiyoti haqida Mahbub al-Haq boshchiligida ilk ma'ruza o'qilgan edi. Ma'ruza-da bir necha indekslar orqali insonning jamiyatdagi iqtisodiy xatti-harakatlari tahlil qilindi. Hozirga qadar shu ma'ruza asosida juda ko'plab tadqiqotlar olib borilmoqda. Ushbu tadqiqotlarning asosiy natijasi – inson taraqqiyotida ta'lim darajasining yuqori bo'lishi uning tovar va xizmatlar ta'minoti hamda farovonlik darajasining yuksak cho'qqilarga chiqishiga sababchi bo'ladi ^[2].

Ma'lumki, bilimlar iqtisodiyoti – postindustrial jamiyat va institutsional iqtisodiyot rivojining, ilg'or mamlakatlarda informatsion va ilm-fan darajasining yuqori darajasidir. Ko'pincha bilimlar iqtisodiyoti atamasi innovatsion iqtisodiyotning sinonimi sifatida ham ishlatiladi. Biroq, bilimlar iqtisodiyoti innovatsion iqtisodiyot rivojlanishining eng yuqori bosqichi, bilimlar yoki axborot jamiyatining asosi, poydevori hisoblanadi.

Dunyoda biz bilgan ilg'or mamlakatlar – AQSh, Germaniya, Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya va Yaponiya mamlakatlari hozirgi bosqichda bilimlar iqtisodiyotidan keng foydalanayotgan mamlakatlardir. Bu mamlakatlarda inson kapitali, investitsiyalarga e'tibor yuqori, ilm-fan va yuqori texnologiyalar ishlab chiqarish va xizmatlar sohalari keng joriy etilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Jahon miqyosida intellektual kadrlar masalasi, ayniqsa, rivojlangan davlatlarga anchagina daromad keltirdi. Jumladan, intellektual tovarlarni eksport qilish hisobiga farmatsevtika sohasida ishlayotgan Moderna, Can-Sino Biologics kabi korxonalar milliardlab dollar miqdorida (19,3 mlrd. AQSh dollari ^[3]) qo'shimcha daromad olishiga sabab bo'ldi. Ular tomonidan vaksina chiqarilishi ma'lum ma'noda ularni yetakchi monopol korxonalarga aylantirdi. Pandemiya davrida raqamli tadqiqot platformalar (bashorat qilish mumkin bo'lgan modellar asosida), interaktiv karta (Djon Xopkins universiteti tomonidan kasallik mavjud hududlar, o'lim va tuzalish holatlarini ko'rsatuvchi interaktiv karta), axborotlarni tahlil qila oladigan sun'iy intellekt, teletibbiyot, Bluetooth orqali signallarni tarqatuvchi TraceTogether mobil ilova, tibbiy uskunaning 3D-pechati, pandemiya davrida ishlaydigan robotlar, CRISPR asosida genlarni tahlil qilish vositasi kabilar yaratilishiga sabab bo'ldi.

Shurupova ta'kidlaganidek, bilimlar iqtisodiyotini rivojlantirishda intellektual va axborot resurslarining o'rni jahon tajribasidan ma'lum ^[5]. Uning so'zlariga ko'ra, AQShda bilimlar iqtisodiyotining rivojlanishi tadqiqot va ishlanmalarga (ITTKI) yuqori darajada sarflangani bilan bog'liq. So'nggi yillarda ko'plab mamlakatlarda fan, axborot texnologiyalari, nanotexnologiyalar, biotexnologiyalar kabi faol bilim aralashuvini talab qiluvchi sohalar alohida e'tibor qaratilmoqda. Yaponiyada energetika texnologiyasi, Kanadada qishloq xo'jaligi, Fransiya kosmik tadqiqotlar, Kanada, Germaniya, Italiya va Janubiy Koreyada sanoat texnologiyalari ustuvorligicha qolmoqda. 20-asrning 90-yillari ikkinchi yarmida ko'pgina mamlakatlarda ilmiy-texnikaviy prognozlash, fan-texnika taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlarini tanlash va baholash tartib-taomillarini takomillashtirishga qiziqish kuchaydi.

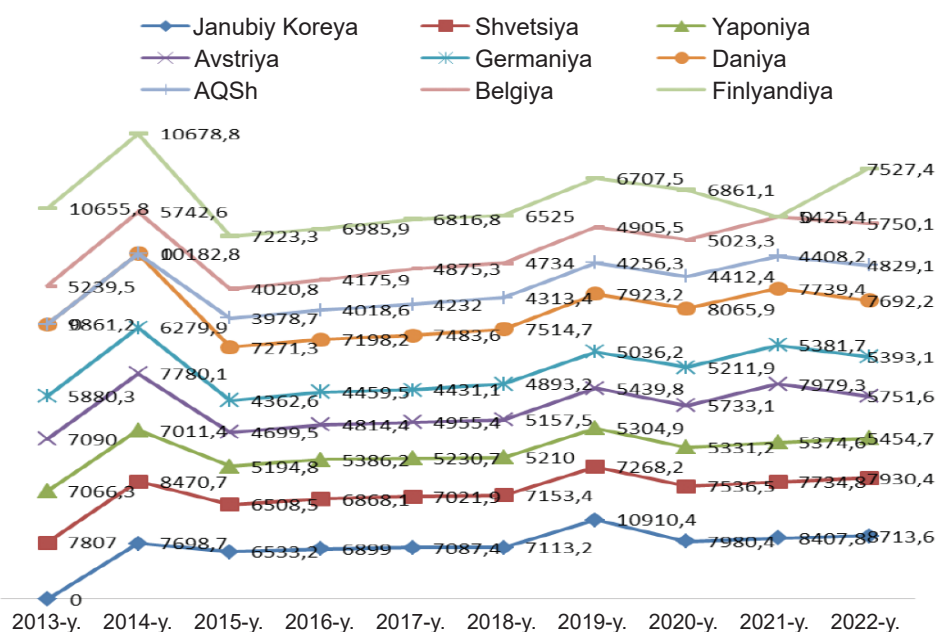
Jahon tajribasini o'rganishda N. I. Xasanxonova va S. N. Abdulxalilovalarning ilmiy-tadqiqot va ishlanmalarga sarflangan mablag'lar davlat, korxona yoki tashkilotning innovatsion faoliyatining muhim ko'rsatkichi hisoblanadi deb atashgan. Shu bilan birga, ilmiy-tadqiqot ishlariga sarflangan xarajatlar ijobiy bo'ladimi yoki yo'qmi ^[4], ularni tan olish zarurligi ta'kidlangan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Biz bilimlar iqtisodiyotini joriy qilgan: Isroil, Janubiy Koreya, Shvetsiya, Avstriya, Yaponiya, Germaniya, Daniya, AQSh, Belgiya, Finlandiya davlatlarini tahliliga asoslanishga urindik. Bunga sabab, mazkur mamlakatlarda ITTKIga xarajatlarni amalga oshirishda birinchilikni olgan o'nta davlat qatorida turibdi. Jumladan, biz bu davlatlarni quyidagi ko'rsatkichlar orqali tizimli tahlil qilishga harakat qilamiz:

- tadqiqotchilar, million aholiga nisbatan;
- jahon mamlakatlarining ilmiy tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlari (ITTKI)ga sarflar darajasi;
- ilmiy tadqiqot ishlar bilan bandlik, foizda;
- biznes tomonidan ITTKIga xarajatlar, foizda.

Bilimlar iqtisodiyotini rivojlanishi ko'pincha mazkur sohada faoliyat yuritayotgan tadqiqotchilar bilan bog'liqdir. Ilmiy faoliyat bilan shug'ullanuvchi tadqiqotchilar ko'pincha million aholiga nisbatan olinadi (1-rasm).

1 - r a s m: Jahon miqyosida tadqiqotchilar, million aholi soniga nisbatan¹

¹ Global innovation indexning 2013–2022-yil hisobotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

1-rasm bizga Finlyandiya davlati ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish uchun tadqiqotchilarni doim yuqori ravishda ushlab turilishini (2022-yilda 7930,4 insonni jalb qilgan), AQSh davlati esa tadqiqotlar bo'yicha jalb qilganlar bo'yicha eng past ko'rsatkichda (2022-yilda 4829,1 ta) million aholiga nisbatan insonlarni jalb qilinganini ko'rdik. 2013–2022-yillar davrida barcha davlatlar o'z tadqiqotchilar sonini turg'un ravishda ushlab turishga harakat qilinganini ham aniqlash mumkin. 2022-yilga kelib ilmiy tadqiqot ishlari jahon iqtisodiyoti uchun muhimligi tan olindi. Chunki Covid-19 bilan sodir bo'lgan iqtisodiy inqiroz faqat ilmiy-tadqiqot ishlari bilan yengilishi mumkinligi tushinildi. Jahon miqyosida qaraydigan bo'lsak, million aholiga nisbatan tadqiqotchilar soni bilan birinchi o'rinda Janubiy Koreya, ikkinchida Shvetsiya va uchinchi o'rinda Daniya mamlakatlarini turganini ko'ramiz. Ilmiy tadqiqot – bu ilmiy bilimlarni egallash bilan bog'liq bo'lgan nazariyani o'rganish, tajriba qilish, konsepsiyalash va sinovdan o'tkazish jarayoni. Shu sababli mazkur mamlakatlarda ilmiy tadqiqot ishlari asosan yangi bilimlarni ishlab chiqarish uchun qaratilganini ko'rib turibmiz.

A. S. Shurupova bilimlar iqtisodiyoti rivojlanishida, jahon tajribasidan ma'lumki, intellektual va axborot resurslarining o'rni yuqori bo'lganligini ^[5] ta'kidlaydi. Uning fikricha, AQSh davlatida bilimlar iqtisodiyotining rivojlantirishi ilmiy tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlari (ITTKI)ga sarflar darajasining yuqori ekanligi tufayli amalga oshgan. Ko'pgina mamlakatlarda so'nggi yillarda ilm-fan, informatsion texnologiya, nanotexnologiya, biotexnologiya kabi faol bilimlarning aralashuvini talab qiluvchi sohalarga alohida e'tibor berishmoqda. Jumladan, Yaponiyada energiya, Kanadada qishloq xo'jaligi, Fransiya kosmik tadqiqotlar, Kanada, Germaniya, Italiya va Janubiy Koreyada sanoat texnologiyalari ustuvor yo'nalish sifatida o'z ahamiyatini saqlab qolmoqda. Agar ITTKIga sarflangan xarajatlarni tahlil qiladigan bo'lsak, quyidagi ma'lumotlarni olamiz (1-jadval).

1-jadval ma'lumotlari shu bilan izohlanadiki, ya'ni iqtisodiy o'sishni ta'minlashda ilmiy tadqiqot sohasining roli ortib borishi va ITTKIga ajratilgan cheklangan davlat resurslaridan yanada samarali foydalanishga intilish amalga oshirilganligi ko'rinadi. Jadvalda Isroil, Janubiy Koreya, Belgiya kabi davlatlarda ITTKIga xarajat darajasini ko'tarib borishi, Finlandiya davlatlarda esa pasayish tendensiyaga ega bo'lganini ko'ramiz.

1-jadval: Jahon mamlakatlarining ITTKIga xarajatlari tahlili (YalMga nisbatan foizda)²

№	Davlat	Yillar									
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Isroil	4,4	4,2	4,3	4,5	4,8	5	4,6	4,9	4,9	5,4
2.	Janubiy Koreya	3,7	4,3	4,2	4,2	4,6	4,8	4,6	4,5	4,6	4,8
3.	Shvetsiya	3,4	3,1	3,3	3,3	3,4	3,3	3,4	3,3	3,4	3,5
4.	Yaponiya	3,3	3,4	3,3	3,2	3,2	3,3	3,2	3,3	3,2	3,3
5.	Avstriya	2,8	3,1	3,0	3,1	3,1	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2
6.	Germaniya	2,8	2,9	2,9	2,9	2,9	3,1	3,0	3,1	3,2	
7.	Daniya	3,1	2,9	3,1	3,1	3,0	3,1	3,1	3,1	2,9	3,0
8.	AQSh	2,8	2,7	2,7	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	3,1	3,5
9.	Belgiya	2,0	2,4	2,5	2,6	2,7	2,8	2,6	2,8	2,9	3,5
10.	Finlyandiya	3,8	3,2	2,9	2,7	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,9

Ushbu jadval ma'lumotlaridan bizga shu ma'lum bo'lmoqdaki, ITTKIga YalMdan eng ko'p sarf qiluvchi mamlakat Isroil bo'lib turibdi. Isroilda universitetlarda ilmiy izlanishlar AQShdan keyin ikkinchi o'rinda (Nobel mukofoti sovrindorlari sifatida ham tanilgan olimlarga ega) turadi, inson kapitaliga e'tibor alohida o'rinni egallaydi, ilmiy izlanishlar bilan sanoat uzviyligi darajasi esa eng yuqori davlatlardan hisoblanadi.

Endi jahon miqyosidagi davlatlarda bilimlar iqtisodiyotini joriy qilinishdagi xatti-harakatlarni o'rganib o'tsak.

Isroil bilimlar iqtisodiyotini joriy etishdagi yetakchilik bizni uni qanday amalga oshirishdagi xatti-harakatini o'rganishga chorladi. S. N. Yefimushkin va G. A. Sajayeva ^[6] fikricha Isroilda bilimlar iqtisodiyotini rivojlanishini quyidagi ketma-ketlikda tasvirlaymiz:

Birinchi navbatda Israil institute of technology Technion ilmiy izlanish parki va Xayf universitetining birgalikdagi faoliyati qo'llab-quvvatlandi. U asosda startap loyihalarining 70 foizini ishlab chiqarishga kirishiga erishildi.

² Global innovation indexning 2013–2022-yilgi hisobotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan

Ikkinchidan, Microsoft, Intel, Googl, Yahoo va IBM, Isroil armiyasi bilan yaqin hamkorlik hamda ularni buyurtmalari asosida ishlash innovatsion g'oyalarni amalda aks etishiga sabab bo'ldi.

Uchinchidan, ta'lim tizimiga byudjetning 8 foizini ajratish va iqtidorli yoshlarni erta aniqlashga qaratilgan tizim yaratildi. Isroil ta'lim vazirligi qo'shimcha darslarni ko'paytirish tarafdori bo'lib chiqdi. Yosh avlodni o'z vataniga sodiq, fidoyi qilib tarbiyalashga qaratilgan tizim yaratildi. Bu orqali u aqilli avlodni tarbiyalash vazifasini amalga oshirdi.

To'rtinchidan, 1991-yili fan-texnik rivojlanishi bo'yicha davlat komissiyasi tuzildi. Uni bergan xulosalari asosida ilmiy parklar va biznes-inkubatorlarda kompyuter dasturlari, biotexnologiya, tibbiyot texnikasi, atrof-muhitni asrash usullari, axborot va kommunikatsion texnologiyalar yaratishga qaratildi. Biznes-inkubatorlar darajasini ko'paytirish orqali bozorga yangi innovatsion tovarlarni jahon bozoriga olib chiqishga erishildi.

Ikkinchi o'rinda turgan Janubiy Koreyada ham ta'limga investitsiyalarni amalga oshirish, axborot-kommunikatsiyalarga sarf-xarajatlar darajasi ham salmoqli o'rinda. Bu davlatda ayniqsa, axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT)ga e'tibor kuchli ekanligini aytishimiz lozim. Janubiy Koreya davlatida bilimlar iqtisodiyotining rivojlanishini quyidagi xususiyatlari bilan ko'rsatamiz:

- inson kapitaliga sarf-xarajatlar darajasi baland;
- aholisi, asosan, yoshlari har narsaga kreativ yondashishga harakat qiladi;
- innovatsion tovarlar darajasi ko'p;
- Koreyadagi nufuzga ega bo'lgan Samsung, LG va Hynday kompaniyalari iqtisodiyotda lokomotiv sifatida chiqishi hamda ular tomonidan ITTKlga sarf-xarajatlarning amalga oshirilishi;
- Koreya universitetlarining professor-o'qituvchilari ilmiy izlanishlarni amalga oshirish hamda amaliyotga joriy etish darajasi yuqori;
- davlat-xususiy sherikchiligi (60 foiz davlat kapitali, 40 foiz – xususiy kapital) asosida innovatsiyalar sohasida startaplarni yaratish amalga oshiriladi;
- jahon miqyosida innovatsion sohada yutuqqa ega kompaniyalarning Janubiy Koreyaga kirib kelishi, faoliyatni olib borishi bo'lanligi sababli bilimlar iqtisodiyotiga katta qadam qayildi.

ITTKlga sarflar bo'yicha uchinchi o'rinda turgan Shvetsiya davlatida innovatsion ishlarga sarf-xarajatlar YalMga nisbatan 3,3 foizni tashkil qilmoqda. Bu davlatda bilimlar iqtisodiyoti rivojlanishining o'ziga xos xususiy jihatlarni quyidagilar:

- har qanday ishlanmalarni tijoratlashtirish darajasi yuqori;
- ilmiy tadqiqot ishlariga davlat tomonidan ham, xususiy sektor tomonidan ham ko'p mablag' sarf-xarajat qilinadi;
- qulay investitsion muhitni shakllantirish uchun kichik va o'rta biznesning innovatsion faoliyati davlat tomonidan kuchli darajada qo'llab-quvvatlanishi amalga oshiriladi;
- investitsion iqtisodiyotni tartibga solish uchun soliq vositalaridan past darajada foydalanish va venchur moliyalashtirishga katta e'tibor qaratiladi;
- mamlakat iqtisodiyotida axborot sohasining hal qiluvchi o'rni tan olinadi;
- Shvetsiyada "RISE group" – tadqiqot va taraqqiyotni rivojlantirishga mas'ul bo'lib, u ilmiy-tadqiqot universitetlarini birlashtirgan maxsus tuzilma hisoblanadi. Bu tuzilma ilmiy tadqiqot ishlarni amaliyotga joriy etilishiga ham javobgarlikni olgan;
- innovatsion mahsulotlar va xizmatlar ishlab chiqaradigan ko'plab kompaniyalar mavjudligi (ular Yevropa Ittifoqining o'rtacha ko'rsatkichidan ham yuqori);
- Shvetsiyada barcha darajadagi ta'lim olish shakllariga davlat va xususiy tarmoq tomonidan katta xarajatlarni amalga oshiriladi ^[6].

Shvetsiya bo'yicha xulosa chiqarsak, undagi puxta o'ylangan innovatsion siyosat, to'g'ri qurilgan milliy innovatsion tizim Yevropa Ittifoqida innovatsion iqtisodiyotning rivojlanish darajasi bo'yicha munosib o'rin egalashiga sabab bo'lgan ^[7].

Silikon vodiysi bilan mashhur AQSh davlatida bilimlar iqtisodiyoti o'zgacha ravishda rivojlangan. Biz bilimizki, mazkur vodiya dunyoga mashhur Adobe, AMD, Agilent, Apple, EBay, Facebook, Google, Intel, Oracle, Xerox kabi yirik kompaniyalar joylashgan. Ular ITTKlga sarf-xarajatlari darajasi ham katta. Bilimlar iqtisodiyotin-

ing to'laqonli rivojlanishiga ham aynan shu kompaniyalar sababchi bo'lgan. Shu bilan birga, mazkur vodiya 4 ta universitet: San-Xose universiteti, Santa-Klar universiteti, Stanford universiteti va Santa Kruzdagi Kaliforniya universiteti joylashgan. Ular ilmiy ishlanmalar, AKT dasturlari, tadqiqot ishlari bo'yicha yetakchi mutaxassislarni tayyorlashga yo'naltirilgan.

AQShning Silikon vodiysidan tashqari boshqa hududlarida ham – Nyu-York va Vashingtonda ham ilmiy tadqiqot ishlari olib borish darajasi yuqori. AQShda National Science and Technology Council – Ilmiy va texnologik sovet va Office of Science and Technology Policy – Ilmiy va texnologik siyosatni olib boruvchi tashkilot bilimlar iqtisodiyotini tuzishda davlat boshqaruvini amalga oshiruvchi idoralar sifatida chiqadi. Davlat tomonidan yuqori texnologik ilmiy-tadqiqot ishlar quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- antiterroristik faoliyatga qarshi kurashda ITTKIdan foydalanish (antiterroistik harakatni amalga oshirish sababli Amerika dunyodagi ko'plab mamlakatlar ustidan kuzatuvini amalga oshiradigan laboratoriyalarni yaratishga muvaffaq bo'ldi);
- nanotexnologiyalar;
- tarmoq va axborot texnologiyalari;
- molekulyar darajada ijtimoiy jarayonlar tahlili;
- atrof-muhit va energetika sohasidagi muammolar hal etish bilan bog'liq texnologiyalar joriy etilishi ^[8].

AQSh davlatida yuqoridagilardan tashqari bilimlar iqtisodiyotini to'liq rivojlanishiga quyidagi xatti-harakatlarini ham ajratib ko'rsatish lozim:

- davlatning ilmiy tadqiqot ishlariga qiziqishi yuqoriligi, davlat byudjet xarajatlarining muayyan qismi shu yo'nalishga yo'naltirganligi;
- korporatsiyalarning davlat bilan teng ravishda ilmiy tadqiqot ishlaridagi faolligi;
- silikon vodiysi yirik korxonalarni birlashtira olgani;
- ishlab chiqarishning egiluvchanligi (har qanday vaziyatga moslasha olishligi);
- ta'lim, ilmiy infratuzilmani to'g'ri yo'lga qo'yilgani.

Shunday qilib, Isroil, Shvetsiya, AQSh misolida biz bilimlar iqtisodiyotini rivojlanishida davlat asosiy rolni o'ynaganini, shart-sharoitlarni yaratganligi, o'zlarining o'ziga xos milliy strategiyalarining muallifiga aylanganini ko'rmoqdamiz. Mazkur mamlakatlarda innovatsion rivojlanish, tartibga solish mexanizmlari va innovatsion iqtisodiyotning samarali institutlarini rivojlanishda asosiy islohotchi davlat bo'lib chiqadi. Bilimlar iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlarning davlat innovatsion siyosati, nafaqat ITTKI faoliyatini ta'minlash, balki xususiy firma-tashkilotlar o'zlarining ilmiy tadqiqot ishlarini kengaytirishga bo'lgan harakati yuqoriligini ko'ramiz. Ularda milliy bozorning investitsiyalar uchun jozibadorligini oshirish, turli xil bo'g'inlarning o'zaro integratsiyasini kuchaytirishi, ilmiy tadqiqot ishlarni iqtisodiyotni rivojlantiruvchi kuch sifatida qabul qilishi bilimlar iqtisodiyoti uchun asos bo'ldi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Umuman, jahondagi ITTKIga sarf qiluvchi mamlakatlarning aksariyatida bilimlar iqtisodiyoti to'g'ri yo'naltira olganligi, ilmiy tadqiqot ishlarni iqtisodiyotni yanada o'sishiga sabab bo'ladigan kuch ekanligini anglaganidadir. Bilimlar iqtisodiyotining amaliy holati innovatsion mahsulot va xizmatlarning ko'plab joriy etilganligida namoyon bo'ladi. Buni biz Singapur davlati misolida ham ko'rishimiz mumkin. Unda kichik biznes subyektlari faoliyatining faol darajada rivojlanishida mamlakatdagi qulay investitsiya muhiti sababchi bo'lgan deb hisoblaniladi. Singapurda investitsiya sohasi bo'yicha xizmatlar turlari zamonaviy talab darajasida, sohani rivojlantirishning huquqiy asoslari yaratilgan, hatto mamlakat aholisining 70–80 foizi shu sohada bandligi bilimlar iqtisodiyoti uchun mustahkam asos bo'lgan. Shu sababli, bugungi kunda Singapur innovatsion tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish bo'yicha 5-o'rinni egallab kelmoqda va h.k. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, kichik korxonalar katta korxonalarga qaraganda 4 barobar ko'p innovatsiyalar, g'oyalar yaratadi. Ilmiy tadqiqotga sarflangan har bir dollar evaziga kichik innovatsion korxonalar katta korxonalarga qaraganda 2,5 barobar ko'p mahsulot yaratadi.

Umumiy holatda aytadigan bo'lsak, ITTKI sarf-xarajatlari bo'yicha birinchi 10 ta o'rinni egallab turgan davlatlarda oxirgi o'n yil ichida bilimlar iqtisodiyoti, bilimlar jamiyatining shakllanishi ilmiy bilimlarni ishlab chiqarish, texnologik innovatsiyalar, biznes va oliy ta'lim sohasining uzviyligi, innovatsion tovar va xizmatlarni yaratishda yuqori sarflar amalga oshirilishi bilan ajralib turibdi.

Bilimlar iqtisodiyoti konsepsiyasini ishlab chiqish va undan samarali foydalanishning xorij tajribalarini o'rganganimizda, quyidagi xulosalar olindi:

- ilm-fan va ta'lim integratsiyasi innovatsion faoliyatda aks etadi;
- bilimlar iqtisodiyotining rivojlanishida asosiy kuch davlat hisoblanadi. U shart-sharoitni, qonuniy asoslarni mustahkamlash orqali bilimlar iqtisodiyoti uchun qulay muhit yaratadi;
- mamlakat iqtisodiyotida hal qiluvchi rolni AKT, axborot texnologiyalarida ekanligini anglash lozim. AT (axborot texnologiyasi) sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislarni barcha sohalarga jalb etish va internet tezligini oshishiga ahamiyat berish lozim;
- ta'lim, ilm-fan va innovatsion faoliyatni sifat jihatdan kuchaytirish lozim;
- ilmiy faoliyatda davlat-xususiy sherikchiligi bilimlar iqtisodiyoti uchun zarur biznes-inkubatorlarni, intellektual sun'iy intellektlarning yuzaga kelishiga sabab bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Alimova G. A. Bozor iqtisodiyotiga o'tish sharoitida ijtimoiy-madaniy infratuzilma va mehnatga bandlik muammolari. Iqtisod fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. – T., 2002. 30-b.
2. Доклад о человеческом развитии – 2011. Устойчивое развитие и равенство возможностей. Лучшее будущее для всех. – М.: 2012. – с. 13.
3. https://www.znak.com/2021-05-22/v_mire_zapandemiyu_poyavilos_devyat_novyh_milliarderoim_pomogla_sverhpribyl_ot_vakcin
4. Khasankhonova N. I., Abdulkhalilova S. N. R&D Expenditure As A Factor In The Development Of The Economy Of Knowledge. The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research (ISSN– 2642-7478) December 08, 2020 | Pages: 9-16
5. Шурупова А. С. Зарубежный опыт формирования экономики, основанной на знаниях, и его адаптация к российским условиям. Вестник ТГУб выпуск 7 (75), 2009. – с. 14–15.
6. Ефимушкин С. Н., Сажаева Г. А. Инновационный путь развития экономики Израиля (мировой опыт). Вопросы инновационной экономики. Том 6. № 4. Октябрь-декабрь 2016. – с. 387–396.
7. Захарова Н. В., Лабудин А. В. Формирование инновационной экономики в Швеции: особенности и перспективы. Управленческое консультирование. № 10. 2019. – с. 41–42.
8. Ченцова М. В. Особенности формирования экономики знаний в современных условиях. Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата экономических наук. – М.; 2008. – с.17.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

«Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot» jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi 26-uy.